

ZESZYTY TEORETYCZNE RACHUNKOWOŚCI, tom 50 (106)

Spis treści

	Str.
Krzysztof Burnos, Anna Szychta, <i>Kierunki zamierzonej modernizacji Czwartej Dyrektywy UE</i>	5
Janusz Czerny, <i>Wybrane aspekty dotyczące przychodów i kosztów w przedsiębiorstwie postawionym w stan upadłości likwidacyjnej</i>	25
Dorota Dobija, <i>Problemy ustalania efektywności komitetów audytu – istniejący dorobek i kierunki dalszych badań</i>	37
Joanna Dyczkowska, Tomasz Dyczkowski, <i>Kontrola wewnętrzna w jednostkach realizujących zadania publiczne – przegląd zalecanych praktyk</i>	51
Cyryl Kotyla, <i>Aktywa niematerialne – propozycja zmian definicji i zakresu ujawnianych informacji w sprawozdaniu finansowym</i>	71
Henryk Lelusz, Anna Bartoszewicz, <i>Wybrane problemy kwalifikowalności i rozliczania środków unijnych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki</i>	85
Krzysztof Maślankowski, <i>O współczesnych relacjach teorii i praktyki rachunkowości. Artykuł dyskusyjny</i>	97
Tomasz Wnuk-Pel, <i>Analiza funkcjonowania systemów ABC w przedsiębiorstwach działających w Polsce</i>	127
Biogramy polskich myślicieli rachunkowości	
Włodzimierz Brzezina	161
Zdzisław Kołaczyk	169
Sprawozdania z konferencji	
Irena Sobańska, Tomasz Wnuk-Pel, <i>Konferencja w Łodzi „Rachunkowość w procesie tworzenia wartości przedsiębiorstwa”</i>	173
Recenzje	
Henryk Lelusz, <i>Recenzja opracowania pt. „MSR 41 Rolnictwo” pod redakcją naukową Teresy Kiziukiewicz</i>	175
Wykaz publikacji w „Zeszytach Teoretycznych Rachunkowości” w tomach 26(82)-50(106)	177
Informacja dla Autorów	199

Kierunki zamierzonej modernizacji Czwartej Dyrektywy UE

Krzysztof Burnos, Anna Szychta

Streszczenie

Czwarta Dyrektywa Rady w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek liczy sobie już 31 lat. Wprowadzenie do stosowania na terenie UE Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej zmieniło charakter unijnych Dyrektyw o rachunkowości. Zakres ich obowiązywania jest dzisiaj ograniczony do jednostek niepublicznych (nienotowanych na giełdach papierów wartościowych), które przede wszystkim są zaliczane do grupy małych i średnich przedsiębiorstw. Najwyższy zatem czas, aby dostosować je do tej grupy przedsiębiorstw, której one dotyczą.

Autorzy artykułu przedstawiają kierunki zamierzonej modernizacji Czwartej Dyrektywy zaprezentowane w 2009 r. przez Komisję Europejską w dokumencie *Working Document of the Commission Services (DG Internal Market), Consultation Paper on Review of the Accounting Directives* i podejmują próbę oceny tych zamierzeń w kontekście wymaganych uproszczeń zasad rachunkowości dla jednostek sektora MŚP oraz ram koncepcyjnych sporządzania sprawozdań finansowych, wydanych przez IASC w 1989 r., a także proponowanych w aktualnie realizowanym wspólnym projekcie IASB i FASB.

Summary

Directions of modernization of the Fourth Directive EU

The Fourth Directives is 31 years old. After the implementation of the International Financial Reporting Standards by the European Parliament the role of the accounting directives changed. Today, the scope of their application is limited to non-public entities. It is high time to revise the accounting directives and adapt them to the needs of enterprises to which they are applicable.

The authors of this article explain the proposals of modernization of the Fourth Directive presented by the European Commission in *Working Document of the Commission Services (DG Internal Market), Consultation Paper on Review of the Accounting Directives (2009)* and attempt to evaluate them in the context of required simplifications of accounting rules for the SME sector, the conceptual framework for financial reporting issued by the IASC in 1989, and the current joint IASB and FASB conceptual framework project.

Wybrane aspekty dotyczące przychodów i kosztów w przedsiębiorstwie postawionym w stan upadłości likwidacyjnej

Janusz Czerny

Streszczenie

Celem postępowania upadłościowego, które prowadzi do likwidacji przedsiębiorstwa, jest osiągnięcie przychodów ze zbycia jego majątku, co pozwoliłyby na pokrycie kosztów postępowania i zaspokojenia wierzycieli.

W upadłości likwidacyjnej przedsiębiorstw mamy do czynienia z dwoma strumieniami przychodów: z przychodami dotyczącymi zbycia przedsiębiorstwa lub jego składników majątku oraz z przychodami związanymi z ewentualnym kontynuowaniem działalności.

Przychody ze sprzedaży przedsiębiorstwa powinny być prognozowane głównie na podstawie informacji płynących z systemu rachunkowości, co stanowi tzw. statyczny aspekt upadłości i jest związane z wyceną

masy upadłości. Aspekt dynamiczny zaś wiąże się z zakresem i czasem kontynuowanej działalności, o czym decyduje syndyk.

Decyzję o zakresie i czasie kontynuowania działalności w przedsiębiorstwie postawionym w stan upadłości likwidacyjnej powinien podjąć syndyk, opierając się na danych generowanych przez system rachunkowości, przy wykorzystaniu narzędzi analizy finansowej. Bardzo istotnym staje się zatem właściwe zarządzanie kosztami procesu upadłości, polegające na ich minimalizacji, co wymaga opracowania przez syndyka budżetu wydatków postępowania upadłościowego oraz przychodów i kosztów kontynuowanej działalności, a następnie szczegółowej kontroli ich wykonania.

Summary

Chosen issues concerning revenues and expenditures of an enterprise in the state of bankruptcy

The aim of activities which lead to the liquidation of an enterprise is gaining some revenues from disposal of its assets, which would allow to cover the costs of the legal proceedings and satisfy the claims of creditors.

In the case of bankruptcy of an enterprise two types of revenues come into question: those connected with selling the company or its part, and those deriving from continuation of its activities.

Revenues from sale of a company should be predicted mainly on the basis of accounting data. This is the static aspect of bankruptcy and it is connected with valuation of the bankrupt's assets. On the other hand, there is the dynamic aspect of bankruptcy, which relates to continuation of the company's activities. The decision about the duration of continuing in operation by the bankrupt company should be made by the official receiver, on the basis of financial analysis of data generated by accounting. It is essential to manage all the costs properly to minimise them. This requires preparation, by the bankruptcy trustee, of the liquidation proceedings budget and a statement of costs of revenues of continuing operation, and subsequent strict control of their execution.

Problemy ustalania efektywności komitetów audytu – istniejący dorobek i kierunki dalszych badań

Dorota Dobija

Streszczenie

Komitety audytu pełnią istotną rolę w ograniczaniu kosztów agencji powstałych w wyniku rozdzielenia się funkcji właściciela i zarządzającego zasobami zaangażowanymi w organizację. Ujawniane w ostatnich latach skandale korporacyjne przyczyniły się do konieczności zrewidowania roli rady nadzorczej/dyrektorów ze szczególnym uwzględnieniem komitetów audytu, których zadaniem jest nadzór nad sprawozdawczością finansową oraz współpraca z biegłym rewidentem i audytorem wewnętrznym. Postawiono przy tym pytanie dotyczące efektywności rad nadzorczych i komitetów audytu.

Opracowanie prezentuje obecny dorobek z zakresu oceny efektywności komitetów audytu oraz przedstawia dalsze kierunki badań w tym zakresie.

Summary

Effectiveness of audit committees. Literature review and direction for further research

Audit committees play an important role in reducing the agency costs of an organization. The corporate financial reporting scandals of recent years have caused an increased interest in the role of supervisory boards/boards of directors and especially of audit committees, whose responsibilities include overseeing corporate financial reporting. Audit committees are also responsible for the appointment of the external auditor.

The paper presents a literature review related to the effectiveness of audit committees and discusses avenues for further research on audit committees in the context of the Polish corporate governance system.

Kontrola wewnętrzna w jednostkach realizujących zadania publiczne – przegląd zalecanych praktyk

Joanna Dyczkowska, Tomasz Dyczkowski

Streszczenie

Międzynarodowa Organizacja Najwyższych Organów Kontroli (INTOSAI) wydała w 2004 roku dokument zawierający wytyczne w zakresie tworzenia systemów kontroli wewnętrznej w jednostkach sektora publicznego. Wraz z raportami COSO oraz standardami opracowanymi przez Dyрекcję Generalną do spraw Budżetu Komisji Europejskiej akt ten stał się podstawą dla sporządzenia polskich standardów kontroli wewnętrznej w jednostkach realizujących zadania publiczne. Mając na uwadze dokument INTOSAI oraz inne źródła literaturowe, w niniejszym artykule przedstawiono rekomendacje dla tworzenia systemów kontroli wewnętrznej w jednostkach realizujących zadania publiczne.

W jego pierwszej części opisano istotę kontroli wewnętrznej. W sposób kompleksowy uwytatniono jej cele, wskazano osoby odpowiedzialne za jej sprawowanie oraz zakres ich odpowiedzialności, zasygnalizowano też potencjalne źródła zagrożeń dla efektywności systemu kontroli wewnętrznej.

W drugiej części przedstawiono poszczególne elementy systemu kontroli wewnętrznej, a więc jej środowisko, zarządzanie ryzykiem, działania kontrolne, przepływ informacji i komunikację oraz monitoring. Zaprezentowano również przykładowe zestawy pytań wspomagających audytora wewnętrznego w badaniu systemu kontroli wewnętrznej w jednostce realizującej zadania publiczne.

Summary

Internal control in organisations fulfilling public tasks – review of recommended practices

In 2004, International Organization of Supreme Audit Institutions issued a document including guidelines for internal control standards for the public sector. Together with the COSO reports and with standards prepared by the Directorate-General Budget of European Commission, the document became a foundation for developing Polish recommendations in this respect. This paper intends to present the above-mentioned guidelines as well as other references, which help to develop internal control systems in organisations fulfilling public tasks.

The first part deals with the concept of internal control. The authors emphasise its aims, explain roles of people responsible for carrying out control activities and identify potential sources of threats for the effectiveness of internal control.

The second part of the article presents components of internal control systems, including: control environment, risk assessment, control activities, information and communication as well as monitoring. It demonstrates also exemplary sets of questions which help internal auditors in obtaining information necessary to evaluate internal control systems in institutions of the public sector.

Aktywa niematerialne – propozycja zmian definicji i zakresu ujawnianych informacji w sprawozdaniu finansowym

Cyryl Kotyla

Streszczenie

Jednostki gospodarujące wytwarzają obecnie coraz więcej aktywów niematerialnych we własnym zakresie, które odgrywają istotną rolę dla możliwości konkurencyjnych na rynku oraz mają znaczący wpływ na wartość giełdową jednostek. W Polsce – jak w wielu innych krajach europejskich – przepisy rachunkowości nie pozwalają na prezentację tego rodzaju zasobów niematerialnych ze względu na istniejącą definicję wartości niematerialnych i prawnych, strukturę sprawozdania finansowego oraz wiele innych czynników. W artykule przedstawiono propozycję zmian definicji składnika wartości niematerialnych i prawnych oraz struktury sprawozdania finansowego, które muszą być wykonane jako pierwszy krok w stronę umożliwienia prezentacji wszystkich zasobów niematerialnych w sprawozdaniach finansowych jednostek gospodarujących, również wytworzonych we własnym zakresie.

Summary

Intangible fixed assets – proposal of changes in definition and scope of information presented in financial reports

Nowadays, companies generate internally more and more intangible fixed assets which have a very important role in enhancing their competitive position as well as significantly influence their market value. In Poland – as in many other European countries – accounting regulations do not allow presentation of such internally generated assets due to the definition of the intangible fixed asset itself, balance sheet structure and other reasons. This article presents proposals of necessary changes in definition of intangible fixed assets and structure of financial reports which must be made as the first step towards presentation of all intangible fixed assets, including those generated internally, in companies' financial reports.

Wybrane problemy kwalifikowalności i rozliczania środków unijnych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Henryk Lelusz, Anna Bartoszewicz

Streszczenie

W 2007 roku rozpoczął się kolejny siedmioletni okres realizacji polityki spójności z wykorzystaniem funduszy Unii Europejskiej. W trakcie tego okresu wiele firm będzie aplikowało o środki unijne, jednak samo właściwe napisanie wniosku i otrzymanie dotacji nie oznacza, iż projekt będzie właściwie rozliczony.

W artykule przedstawiono wybrane problemy dotyczące kwalifikowania i rozliczania środków unijnych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w ujęciu teoretycznym i praktycznym.

Summary

Selected problems in eligibility and accounting for EU funds under the Human Capital Operational Programme

In 2007, another seven-year-period of implementing cohesion policy, also concerning the EU Structural Funds, was launched. During this period a lot of firms will apply for UE funds. However, writing a correct

application and receiving a grant does not in itself guarantee that the project will be properly accounted for. This paper presents some theoretical and practical problems in qualifying and accounting for UE funding under the Human Capital Operational Programme.

**O współczesnych relacjach teorii i praktyki rachunkowości.
Artykuł dyskusyjny.**

Krzysztof Maślankowski

Streszczenie

Nauka rachunkowości jest jedna. Nie jest jednak jedna praktyka rachunkowości i przedmiot oraz podmiot jej zainteresowań. Praktycznych systemów rachunkowości jest wiele i wiele jest również, uznawanych za teoretyczne, praktycznych opisów działania tych systemów. Rozpatrując dwa rodzaje tendencji dla rozwoju nauki rachunkowości: (1) rozwój nauki rachunkowości jest uzależniony od rozwoju praktyki rachunkowości, (2) rozwój praktyki rachunkowości jest uzależniony od rozwoju nauki rachunkowości – staje się dostrzegalne zjawisko przenikania do nauki rachunkowości jej rozwiązań praktycznych, powstających i rozwijających się wyłącznie w praktyce rachunkowości. Celem artykułu jest identyfikacja założeń i konsekwencji tego zjawiska dla nauki rachunkowości i realizowanego w jej obszarze procesu badawczo-dydaktycznego.

Summary

**On contemporary relationship between accounting theory and practice.
A discussion paper**

Accounting science is one, but accounting practice is varied and so is its object of interest. There are many accounting systems used in practice and many descriptions of their practical functioning regarded as theory elements. In considering two types of trends in the development of the science of accounting – (1) the development of accounting theory depends on the development of accounting practice, (2) development of accounting practice is dependent on development of theory – what becomes visible is penetration of accounting practices to the theory of accounting. The purpose of this article is to identify the implications of this phenomenon for accounting theory and the related processes of research and teaching.

Analiza funkcjonowania systemów ABC w przedsiębiorstwach działających w Polsce

Tomasz Wnuk-Pel

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest analiza stanu rozpowszechnienia rachunku kosztów działań w przedsiębiorstwach w Polsce, w szczególności zaś analiza problemów pojawiających się w procesie wdrożenia, struktury systemów ABC oraz sposobów wykorzystania informacji z systemów rachunku kosztów działań.

Wnioski z przeprowadzonych badań mają znaczenie zarówno teoretyczne, jak i praktyczne. Z praktycznego punktu widzenia, przedsiębiorstwa rozważające implementację ABC w przyszłości powinny mieć świadomość czynników wpływających na implementację ABC, jak również problemów, które mogą się w procesie implementacji pojawić. Menedżerowie rozważający implementację ABC muszą zdawać sobie sprawę z poziomu szczegółowości i sposobów budowy systemu informacyjnego rachunku kosztów działań. Mogą oni również skorzystać z wiedzy o sposobach wykorzystania informacji z systemów rachunku kosztów działań. Wiedza ta może sprzyjać podejmowaniu lepszych decyzji dotyczących implementacji systemów ABC, a jeżeli decyzja o implementacji zostanie podjęta, może się przyczynić do

zwiększenia prawdopodobieństwa zakończenia procesu wdrożenia sukcesem. Z teoretycznego punktu widzenia, przeprowadzone badania mogą się przyczynić do określenia ogólnej tendencji: modyfikacje systemów rachunku kosztów w przedsiębiorstwach w Polsce oraz wdrażanie nowoczesnych metod rachunkowości zarządczej, takich jak ABC, zmierza w podobnym kierunku jak praktyka rachunkowości zarządczej na świecie.

Summary

Analysis of ABC systems application in Polish enterprises

The purpose of this paper is to explore the application of activity-based costing in companies in Poland, and more specifically, to analyse problems in ABC implementation, the structure of ABC systems and the ways in which ABC information is used.

Findings of the research have both practical and theoretical implications. First, from the practical point of view, future implementers of ABC systems should be aware of factors actually influencing ABC implementation as well as problems which can be encountered during the implementation process. Managers considering activity-based costing implementation may see the level of detail and methods of constructing an ABC information model. They may also benefit from the knowledge of how information generated by an ABC system is actually used by companies. All this may help to make a better decision about ABC implementation and if the decision is to implement ABC, it may help to do it successfully. From the theoretical point of view the research carried out makes it possible to establish a general tendency: modifications in costing systems applied in Polish enterprises and development of management accounting practices such as ABC follow the same general direction as management accounting practice in the world.